

Katsomustietoisuuden kehittäminen omassa työssä -hanke

Toteutusaika 2023 - 2025

Tiina Häkkinen, Marjaana Marttila-Ojala,
Minna Valtonen, Heidi Zitting

Katsomustietoisuuden kehittäminen omassa työssä

- Täydennyskoulutus (5 op) kasvatus- ja opetustoimen henkilöstölle.
- Koulutuksen suunnittelusta, toteutuksesta ja arvioinnista vastasi Diakonia-ammattikorkeakoulu (Diak).
- Koulutus toteutui Howspace oppimisympäristössä. Osana koulutusta rakennettiin Howspaceen materiaalipankki katsomustietoisuuteen liittyen. Koulutuksen verkkokohtaamiset tapahtuivat Zoomissa. Koulutukseen kuului kolme moduulia:

Oma elämäntarina ja katsomus (1 op)

Näkökulmia katsomusosaamiseen (2 op)

Katsomustietoisuuden vahvistaminen omassa työyhteisössä (2 op).

Kuvaus koulutuksesta ja koulutuksen tavoitteet

- Koulutuksen tavoitteena oli vahvistaa osallistujien katsomuksiin ja niiden kohtaamiseen liittyvää osaamista, tutustua erilaisiin katsomuksiin, antaa valmiuksia kasvattajan omaan katsomukselliseen reflektointiin sekä kokeilla ja kehittää yhdessä erilaisten katsomusten tarkastelua sekä rakentaa eri katsomuksia edustavien henkilöiden välistä dialogia.
- Koulutus oli tarkoitettu perusopetuksen, esiopetuksen ja varhaiskasvatuksen henkilöstölle.

Koulutuksen pedagogiset valinnat

- Koulutukseen ja sen tuloksena luotiin täydennyskoulutusmalli. Mukana tässä mallissa on vahvasti Diakissa toteutettava dialoginen muutospedagogiikka, yhteisöllinen oppiminen sekä työelämälähtöisyys. Yhteisöllisen oppimisen ytimeen kuului ajatusten, kokemusten ja tiedon jakaminen, yhteiskehittäminen.
- Koulutuksessa noudatettiin turvallisemman tilan periaatteita.
- Koulutusta ja sen merkitystä on kuvattu Dialogi –verkkomediassa julkaistussa artikkelissa [Katsomustietoisuus on osa ammattitaitoa](#)

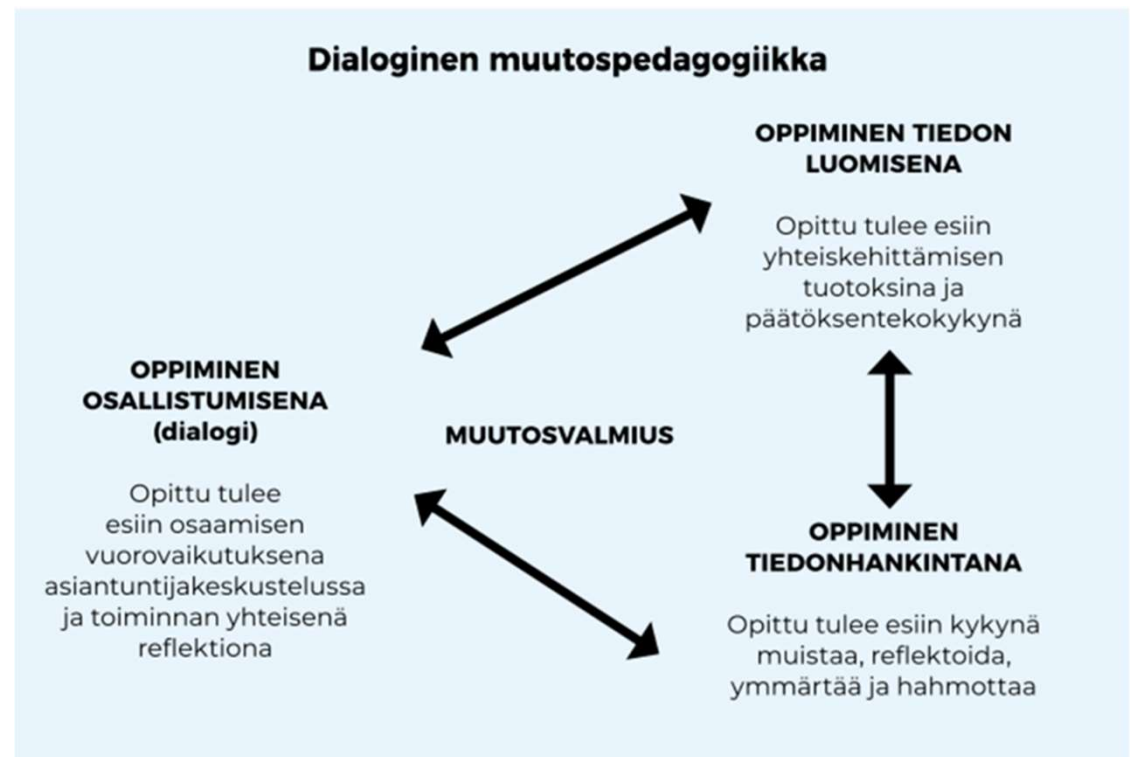

Dialogisen muutospedagogiikan malli Diakonia-ammattikorkeakoulussa

Dialogisessa muutospedagogiikassa oppimista katsotaan tapahtuvan neljällä tavalla: dialogisuuden, tiedonhankinnan, tiedon luomisen ja muutoksen kautta.

Dialogisessa muutospedagogiikassa oppiminen tapahtuu vuorovaikutuksessa muiden kanssa.

Dialoginen osaaminen näkyy siinä, miten hyvin yksilö toimii ammattiyhteisönsä vuorovaikutuksessa; miten hän osaa ammattitaitoaan käyttää ja jakaa sekä miten paljon hän osallistuu yhteiseen osaamisen luomiseen.

Koulutuksen eteneminen

Orientaatio

- Orientaatio ja oman katsomustietoisuuden reflektion aloitus
- Oma elämäntarina ja katsomus -tehtävä

Opiskelu

- Katsomustietoisuuden keskeiset käsitteet ja teoreettiset jäsennykset

Opiskelu

- Dialogin merkitys katsomusten äärellä. Dialogiin perehtyminen ja sen harjoittelu
- Erätauko -menetelmä

Sovella

- Projektityön toteutus katsomustietoisuus -teemasta kasvatus- ja koulutusalan työympäristöissä

Kokoa ja syvennä

- Tulevaisuusverstaas –työskentely

Jaa

- Oman opitun jakaminen koulutukseen osallistuneille sekä omassa työyhteisössä

DI
AK

Koulutuksen Zoom-tapaamisten kulku

- Aloituswebinaari 15.1.2024
- 22.1.2024 Näkökulmia katsomusosaamiseen seuraavin teemoin: katsomustietoisuuden keskeisiä käsitteitä ja teoriaa, katsomuksellisten toimijoiden kanssa tehtävä yhteistyö, dialoginen työote katsomusten kohtaamisessa sekä katsomukset huomioivan oppimisympäristön rakentaminen.
- 12.2.2024 Työpaja katsomusosaamiseen liittyen ja dialogiharjoituksia
- 11.3. Orientaatio ja ryhmäytyminen projektityötä varten. Katsomustietoisuuden vahvistaminen omassa työyhteisössä -projektityössä tavoitteena on juurruttaa osaamista omaan työhön.
- 20.5. ja 21.5. Tulevaisuusverstaat

Koulutuksen moduulien sisällöt ja tavoitteet

Moduuli 1. Oma elämäntarina ja katsomus (1 op)

- Moduulin tavoitteena on syventyä katsomustietoisuuteen oman elämäntarinan kautta.
- Katsomustietoisuus on osa opettajan ja kasvattajan eettistä ammatillisuutta. Se on lähellä uskontolukutaidon käsitettä, mutta korostaa vahvemmin uskonnottomien katsomusten huomioon ottamista.
- Keskeinen osa opettajan ja kasvattajan oman katsomustietoisuuden kehittämisessä on ymmärtää miten hänen omat katsomukselliset uskomuksensa ja arvonsa vaikuttavat lasten, nuorten ja heidän perheidensä kohtaamisessa.
- Matka kohti katsomustietoista, eettistä ammatillisuutta alkaa oman katsomuksen refleктоimisesta.

Oppimistehtävä

- 1) **Tee Elämäntarinani ja katsomus -tehtävä itsenäisesti** videolla olevan ohjeistuksen mukaisesti. Tämä osa tehtävästä on vain sinua itseäsi varten ja tarkoituksena on jakaa siitä muille vain sen verran kuin itse haluat. Tämän osan tekeminen luo kuitenkin pohjan seuraavalle vaiheelle.
- 2) **Pidä oppimispäiväkirjaa** kurssin aikana oppimastasi ja sen herättämistä ajatuksista varsinkin suhteessa omaan opettajan tai kasvattajan identiteettiisi ja työssä vastaan tuleviin tilanteisiin. Käytä reflektiossa apuna kurssin kirjallisuutta. Halutessasi voit jakaa oivalluksiasi, kysymyksiäsi ja/tai ihmettelyäsi yhteisellä keskustelualueella.
- 3) **Palauta kurssialustalle tiivistelmä oppimispäiväkirjastasi.** Tiivistelmän lukevat vain kurssin ohjaajat. Tiivistelmä arvioidaan asteikolla hyväksytty - täydennettävä.

Moduuli 2. Näkökulmia katsomusosaamiseen (2 op)

- Moduulissa vahvistetaan omaa katsomusosaamistasi tutustumalla monenlaisen materiaalin ja dialogiharjoitteiden kautta katsomuskasvatukseen eri näkökulmista. Moduulin sisältö rakentuu etenevänä polkuna neljästä eri osiosta, jotka ovat
 1. Katsomustietoisuuden keskeiset käsitteet
 2. Katsomuksellisten toimijoiden kanssa tehtävä yhteistyö
 3. Dialoginen työote katsomusten kohtaamisessa
 4. Katsomukset huomioivan oppimisympäristön rakentaminen

Oppimistehtäviä

- Perehtyminen uskonnonvapauteen ja lastenoikeuksiin katsomuskasvatuksen näkökulmasta ja yhteiseen vertaiskeskusteluun osallistuminen.
- Tutustuminen yhteistyön mahdollisuuksiin: Kasvua katsomuksesta – verkkosivuihin ja Tutkimusmatkoja katsomusten maailmaan –oppimateriaalien avulla. Keskusteluun osallistuminen yhteistyöhön liittyvistä kysymyksistä.
- Suomen ev.lut. kirkon Kumppanuuden korit –toimintamalliin perehtyminen, Juhlakaruselliin tutustuminen ja oman lapsuuden juhlien muistelu.
- Surun, kriisin ja erityistilanteisiin liittyvään materiaaliin perehtyminen, pohdita surun kohtaamisesta.
- Dialogiin ja keskustelutaitoon paneutuminen, yhteistyö perheen kanssa sekä **Erätauko -menetelmän harjoittelu** yhdessä tiimin kanssa.
- Video: Kohti katsomustietoista varhaiskasvatusta ja esiopetusta. Miksi lapsen ja nuoren katsomuksellisen identiteetin tukeminen on tärkeää?
- Video: Kohti antirasistista koulua ja keskustelu aiheesta.
- Pohdinta siitä, millainen on monikatsomuksellinen oppimisympäristö?

Moduuli 3. Katsomustietoisuuden vahvistaminen omassa työyhteisössä (2 op)

- Moduulissa tehdään projektityö ja hyödynnetään aikaisempaa osaamista sekä täydennyskoulutuksen ensimmäisissä osioissa opittuja asioita. Projektityö tehdään Diakin asiantuntijoiden ohjauksessa.
- Parina tai tiimissä projektin, jonka tarkoituksena on kehittää työtäsi ja tarjota ratkaisuja juuri sinulle tärkeisiin ja keskeisiin asioihin tai haasteisiin katsomustietoisuuteen liittyen.
- Projektityössä kehitetään katsomustietoisuuteen liittyviä ohjaus- ja työkäytäntöjä rajatusta, koulutukseen liittyvästä sisällöllisestä näkökulmasta.
- Sovelletaan työelämälähtöisiä yhteiskehittämisen ja projektityöskentelyn menetelmiä ja osallistavia ja yhteistoiminnallisia menetelmiä.
- Moduulissa on mahdollisuus hyödyntää vertaisoppimisen mahdollisuuksia ja sekä verkostoitua ammatillisesti
- Moduuliin kuului projektitehtävä työyhteisössä sekä kaksipäiväinen Tulevaisuusverstaas – työskentely

Oppimistehtävänä projekti omassa työssä

Katsomustietoisuuden kehittäminen omassa työssä

Projektityön suunnitelma

- Projektisuunnitelman tekijät:** Määritellä projektityön aihe, toteuttamisympäristö ja yhteistyökumppanit, jos on muita kuin projektityön tekijät itse. Toteuttamisympäristöjä voi olla useitakin eli jokainen tiimin tai työparin jäsen voi konkreettisesti kehittää ohjaustoimintaa omassa työyhteisössään. Se, mitä ja miten kehitetään on kuitenkin yhdessä sovittua.
- Valitkaa kohderyhmä;** esim. jokin asiakasryhmä, jonka kanssa tehtävää ohjaustyötä olette kehittämässä tai työntekijäryhmä, jonka työtä olette kehittämässä
- Kuvatkaa lyhyesti projektityön tarkoitus ja tavoitteet**
- Mitkä ovat katsomustietoisuuteen liittyvät keskeiset käsitteet ja näkökulma:** mitä kehitätte?
- Kuvatkaa projektityössä käytettävä kehittämissuunnitelma ja perustelut sen valinnalle:** miten kehitätte?
- Projektityössä käytettävät keskeiset lähteet (3–5)**
- Suunnitelma aikataulusta ja työnjaosta:** konkreettinen kuvaus työnjaosta, vastuista ja aikataulusta.

Katsomustietoisuuden kehittäminen omassa työssä

Tiimin jäsenet:

Päivämäärä:

PROJEKTIN NIMI

1. Kehittämistyön keskeisten ilmiöiden tai teemojen kuvaus

- Mitä kehitte?
- Perustelut sille, millainen työelämätarve tälle kehittämiselle oli?

2. Käytetty kehittämissuunnitelma: Miten kehitte?

- Millaista kehittämissuunnitelmaa käytitte työssänne?
- Muistakaa perustella lähteisiin perustuen kehittämissuunnitelman valinta

3. Suunnittelun ja toteutuksen kuvaus käytännössä

- Lyhyt kuvaus projektissänne suunnittelusta sekä toteutuneesta kehittämissuunnitelmasta (liitteenä voi olla myös kuva, tekstiä tai linkki toteutukseen tai tuotokseen).

4. Arviointi

- Lyhyt yhteenveto projektin kehittämissuunnitelman arvioinnista, palautetta pyydetään mahdollisuuksien mukaan yhteistyökumppanilta tai työyhteisöltä tai asiakasryhmältä. Myös projektityön tekijät arvioivat itse tavoitteiden saavuttamista ja kehittämissuunnitelmansa.
- Arvioikaa projektin hyödyt ja haasteet tiimin tai työparin jäsenten yhdessä käymän reflektion ja arviointikeskustelun jälkeen siinäkin tapauksessa, että olisitte toteuttaneet kehittämissuunnitelman itsenäisesti omassa työyhteisössänne.

Projektityön vaiheet

tehtävän ideointi ja rajaus

toteutusvaihe työyhteisössä

tehtävän arviointi

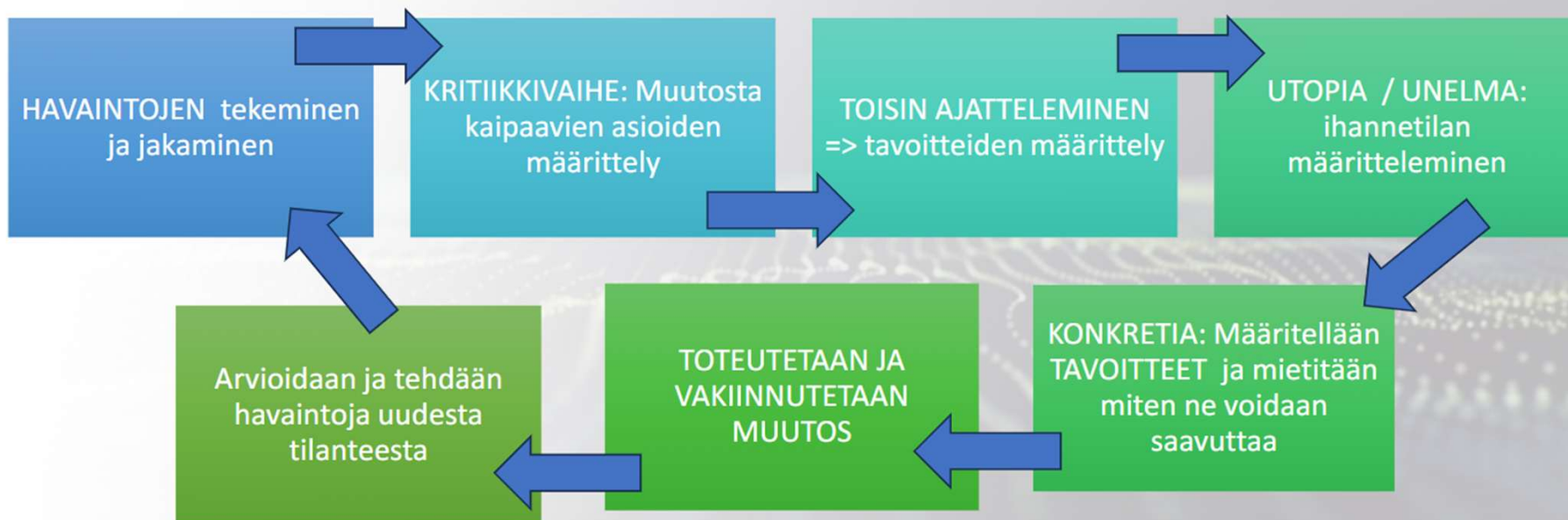

projektityön raportointi ja esittäminen.

DI
AK

Tulevaisuusverstas -prosessi

Tulevaisuusverstaat

- Tulevaisuusverstaassa työskenneltiin koulutuksen päättyessä keskustellen hyödyntäen täydennyskoulutuksen, arjen kasvatus- ja opetustoiminnan sekä projektitöiden antia.
- Tulevaisuusverstaas oli viisivaiheisena ja sen lopputulemana muodostuivat huoneentaulut katsomustietoisuuden huomiointiin omassa työssä kasvatus- ja koulutusalailla.

DI
AK

Materiaalipankki

- Katsomustietoisuuden kehittäminen omassa työssä täydennyskoulutukseen rakennettiin materiaalipankki, josta löytyi tuoretta katsomustietoisuuteen liittyvää materiaalia.
- Koulutukseen osallistuneiden oli myös mahdollisuus lisätä ehdotuksia hyvistä aineistoista katsomustietoisuuteen liittyen.
- Lisäksi materiaalipankista löytyy runsaasti materiaaleja liittyen teemoihin:
 - tietoa katsomuksista: artikkeleja, blogitekstejä, tutkimuksia
 - pedagogisia aineistoja
 - katsomusdialogia tukevia aineistoja
 - yhteiskuntarauhan ja sovinnon edistämiseen liittyviä aineistoja

DI
AK

**KATSOMUKSET SAAVAT NÄKYÄ YHTEISÖN
PÄIVITTÄISESSÄ ARJESSA**

- KUNNIOITUS**
- KUUNTELEMINEN**
- KESKUSTELU**

KYSYN
KUULEN
KUUNTELEN
KUNNIOITAN
JA
YMMÄRRÄN

DI
AK

OMALLA ASENTEELLA MUUTOKSEEN !

DI
AK

Lähteitä

- Helminen, J. & Vesterinen, O. (2021). Dialoginen muutospedagogiikka – Diakonia-ammattikorkeakoulun pedagogiset valinnat teoksessa Helminen, J. (2021) (toim.). [Strategia siivittämässä tutkimus-, kehittämis- ja innovaatiotoimintaa – Diakonia-ammattikorkeakoulun TKI-vuosikirja 6 \(Diak työelämä\).](#)
- [Valtonen, M., Häkkinen, T., Marttila-Ojala, M. & Zitting, H. \(2024\). Katsomustietoisuus on osa ammattitaitoa. Dialogi](#)

DI
AK

Kiitos

